

**ПРОБЛЕМА ИЗУЧЕНИЯ ОПРЕДЕЛИТЕЛЬНЫХ
СЛОВСОЧЕТАНИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ
РУССКОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ**

Д. Бидеркесен

durdubiderkesen@gmail.com

Казанский федеральный университет, Казань, Россия

Аннотация. Проблема изучения определительных словосочетаний с именами существительными является актуальной в методике преподавания турецкого языка для русскоязычной аудитории. Цель данной статьи – проследить онтологию проблемы определительных словосочетаний и сравнить общие результаты настоящего исследования с ранее полученными по этой теме. Изучив имеющиеся работы по теме, мы заметили, что лингвисты, занимающиеся исследованием турецкого языка, разделились на два направления, принимая за основу две разные классификации. Автор приходит к следующим выводам; во-первых, обсуждение определительных словосочетаний является одной из главных трудностей в преподавании турецкого языка русскоязычной аудитории, а во-вторых, в основе данной проблемы лежит различие в грамматическом строе турецкого и русского языков. В статье также определены наиболее важные векторы дальнейшего исследования.

Ключевые слова: актуальные проблемы преподавания турецкого языка, турецкий язык как иностранный, преподавание турецкого языка, проблема определительных словосочетаний.

Для цитирования: Бидеркесен Д. Проблема изучения определительных словосочетаний в преподавании турецкого языка для русскоязычной аудитории. *Казанский лингвистический журнал*. 2019. 2 (2): 130–144. (In Russ)

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TAKISIZ AD TAMLAMASI SORUNU

D. Biderkesen

durdubiderkesen@gmail.com

Kazan Federal University, Kazan, Russia

Abstract. The problem of learning compound nouns on teaching Turkish to Russian-speaking audiences is the subject of research. The discussion of compound nouns is one of the topical topics of the Turkish language, which continues from the past to the present day. This problem brings some difficulties on teaching Turkish for foreigners. The purpose of this article is to investigate the historical development of the process of the emergence of noun sentences and to classify the overall results by comparing them with earlier studies on this topic. We researched earlier studies and noticed that linguists who study the compound nouns of the Turkish language are divided two different groups, so appear two different classifications. The following results were founded in this article: first reason of difficulties learning Turkish language is the discussion of third type of compound nouns, second - the grammatical differences between Turkish and Russian languages. The article also provides a historical overview of the compound nouns, which is not limited by this article, and will be continued in subsequent studies.

Keywords: actual problems of Turkish, Turkish as a foreign language, problems of teaching the Turkish language, problem of learning compound nouns

For citation: Biderkesen D. Yabancılarla Türkçe öğretiminde takısız ad tamlaması sorunu. *Kazan Linguistic Journal*. 2019. 2 (2): 130–144. (In Turk)

Giriş. Takısız ad tamlaması tartışması Türkçenin güncel sorunlarından biridir. Konu üzerine son yıllarda çeşitli çalışmalar yapılmakla birlikte, tartışma henüz tam anlamıyla bir netlik kazanamamıştır. Bu durum Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada takısız ad tamlaması tartışmasını ve ana dili Rusça olan öğrencilere ad tamlamaları öğretiminde karşılaşılan sorunları ele alacağız. Araştırmada karşıtsal dil bilim yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım kaynak dil ile hedef dilin arasındaki biçimbirim, sözcük, söz öbeği, olmak üzere dil dizgesinin farklı seviyelerini kıyaslamaya ve sorunların sebeplerini açığa çıkarmaya yardımcı olacaktır. İlk olarak

Türkçede takısız ad tamlaması sorununun ne olduğuna ve tarihi gelişimine bakmakta fayda vardır.

1. Takısız Ad Tamlaması Sorunu Tarihi Gelişimi

Öteden beri okul kitaplarına kaynaklık eden T. N. Gencan, *Dilbilgisi-1966* kitabında ad “tamlama” yerine “takım” kelimesini kullanmaktadır ve bunları takı alışlarına göre üç gruba ayırmaktadır. Bu gruplara ise şöyle örnekler: *1. Sevim’in kalemi, 2. Yazı kalemi, 3. Altın kalem* vermektedir; Yine aynı kitapta *altın kalem, mermer saray, demir çubuk, tunç bilek, bakır kap, yün çorap, taş yürek, tahta sandık, taş köprü, altın yüzük, keten gömlek, çelik irade* [Gencan, p. 110] gibi tamlamaların üçüncü grup içinde olduğunu savunur. Üçüncü grubu, tamlamayı oluşturan iki sözcüğün de isim olması ve takı almaması sebebi ile takısız ad takımı olarak adlandırır. Gencan anlam bakımından bunları iki gruba ayırmaktadır;

1. Tamlayan tamlananın materyali hakkında bilgi verir. Örneğin; *Mermer saray, kerpiç duvar, ipek entari, tahta sandık, lastik top, taş köprü, bakır mangal, keten gömlek.* 2. Tamlayan tamlananın neye benzediğini gösterir. Örneğin; *Aslan asker, tunç bilek, taş yürek, tilki çocuk, sırma saç, demir pençe, çelik irade.*

Gencan bu tür tamlamaları takısız olarak adlandırarak bu tamlamaları aynı yapıda olan sıfat tamlamalarından ayırmakta ve ad tamlaması saymaktadır. J. Deny [1941], A. C. Emre [1945] ve S. S. Mayzel [1958] gibi isimler de bu tür tamlamaları daha önce tarihte ad tamlaması olarak değerlendirseler de Gencan tartışmanın Türkiye’deki önde gelen temsilcisidir. Gencan [1969]’dan sonraki süreçteki yapılan çalışmalarda iki farklı görüş, iki ayrı grup ortaya çıktığı açıkça gözlemlenmektedir.

1.1 İsim Tamlaması Görüşündekiler/Sıfat Tamlaması Olmadığını Savunanlar.

Hatipoğlu [1972], Eryaşar [1995], Bolulu [1995], Çam Öneren [1995], Yavuz [2000], Atabay [2003] gibi isimler çalışmalarında bu tür tamlamaları sıfat tamlaması olmadığını savunarak Gencan ile aynı görüşü savunmaktadırlar. Bahsi geçen araştırmacıların ad tamlaması kabul etmelerindeki dayanak noktalarına ve verdikleri örneklere bakacak olursak;

Kılıçoğlu *Bahçe-kapı*, *Kadı-köy* gibi yapıların iki addan oluşan birlikler olduğunu savunarak, bunların *Kadı-köyü*, *Bahçe-kapısı* [Kılıçoğlu: 1954] olarak düzeltilmemesi gerektiğini söylemektedir. Dil bilgisi yazarı, bu birliklerdeki tamlanan sözcüklere ekler getirerek onları belirtisiz ad tamlaması haline getirmemelidir. Bu tür birliklerin sadece sıfat tamlaması olarak düşünülmesine değil aynı zamanda ekler getirilerek farklı tamlamalara dönüştürülmesine de karşı çıkmaktadır. Kılıçoğluna, *birlikler eğer bu hâllerleriyle dilde kullanılıyorsa ona göre bir sınıflama yapılmalıdır, dil bilgisi yazarı dile müdahale edemez, yön veremez. Dili inceleyen biri olarak dilci dilden önce değil, sonra gelmelidir* [Kılıçoğlu: 1954] demektedir.

Çam Öneren ise *taş köprü*: taştan yapılmış köprü biçiminde açıldığında, *-dan yapılmış* yani sıfat yapan biçimin düştüğünü, ad olan *taş* sözcüğünün tamlamada aynen kaldığını dolayısıyla takısız iki kelimenin yan yana gerek ad tamlaması oluşturduğunu savunmaktadır. [Çam-Öneren 1995].

Yavuz, *demir kapı* ve *yün çorap* dizilerinde ilk öğeler sıfat olamaz çünkü araya sıfat girememektedir *demir büyük kapı*, *yün yeni çorap* [Yavuz 2000] der.

Eryaşar' a göre sıfat tamlamasında sıfatlar derecelendirilebilir: *güzel kız / en güzel kız* fakat adlar derecelendirilemez *cam bardak / *daha cam bardak* [Eryaşar 1995]. Bu nedenle sıfat tamlaması denemez.

Bolulu'ya göre sıfat tamlamalarının olumsuz anlama getirilebilir, takısız tamlamalar ise getirilemez. Örnekleri: *iyi iş / kötü iş, ak gün / kara gün. Cam kavanoz / ?* Bolulu yine aynı çalışmasında, takısız tamlamalarda *-dan* eki gelince anlam bozulmaz, sıfat tamlamasında bozulur demektedir ve şu örnekleri göstermektedir: *Yün kazak / *yünden kazak; Güzel kız / *güzelden kız* [Bolulu 1995].

1.2. Sıfat Tamlaması Görüşündekiler/İsim Tamlaması Olmadığını Savunanlar.

Öte yandan söz konusu yapıları Kamadan [1969], Güveli [1969, 1970], Şimşek [1987], Kükey [1975], Harut [1992], Türkseven [1994, 1995], Zülfikar [1995], Kahraman [1995], Balcı [1995, 2001], Korkmaz [2003], Kültürel [2009] gibi isimler çalışmalarında takısız ad tamlaması olarak kabul etmemektedirler ve sıfat

tamlaması olduğunu savunmaktadırlar. Sıfat tamlaması görüşünü savunan araştırmacıların savundukları görüşlere bakacak olursak;

Zülfikar' a göre *taş köprü* dizilişi *taştan yapılmış köprü* olarak açılabilir. -miş sıfat fiil ekli grup *köprü*ü niteleyen bir sıfattır. Bu durumda *taş köprü* bir kısaltılmış biçim olarak sıfat tamlamasıdır [Zülfikar 1995]. Karahan' da *demir kapı, cam bardak, mermer köşk, gümüş kemer* gibi tamlamaları, *demirden yapılmış kapı, camdan yapılmış bardak* şeklinde genişletilebileceğini söyler [Karahan: 1999].

Bu konuda Balcı ise ... *ceket / Ceket ... (dir)* örneğini verir. Burada iki boşluktan birini doldurma özelliği olan kelimeleri sıfat olarak kabul eder ve deri ve sarı kelimelerini bu boşluğa getirerek bunların sıfat olduklarını belirtir. *Deri ceket, ceket deridir / sarı ceket, ceket sarıdır*. Ayrıca Balcı, nasıl? sorusuna bu sıfatlar da cevap verebilir, der ve “*Nasıl köprü istiyorsunuz? Geniş / sağlam / asma / tahta köprü istiyoruz* [Balcı: 2001] şeklinde açıklar.

İsim tamlamasında tamlayan-tamlanan ilişkisi vardır ve bu ilişki iyelik ekiyle sağlanır. Bu yapılarda bu ek yoktur bu nedenle ad tamlaması olamaz [Zülfikar 1995; Kahraman 1995; Balcı 1995].

Türkseven, *derecelendirilmeyen sıfatlar da vardır: canlı hayvan, burma bıyık vb. Derecelendirilmeme bunların sıfat tamlaması olduğu gerçeğini değiştirmez* [Türkseven 1995] der.

Genel hatları ile iki grubunda görüşleri ve örneklerini bu şekilde özetleyebiliriz. Tartışmayı devam ettirecek daha fazla materyal bulmak mümkündür keza her araştırmacı karşıt görüşteki düşünceleri eleştirerek geçersiz saymakta ve kendi fikrini beyan ederek örneklerini vermektedir. Bu bağlamda Gencan'ın *Dilbilgisi-1966* kitabını tartışmaların çıkış noktası olarak alacak olursak günümüze kadar yapılmış bütün çalışmalarda birçok görüş ve örnek bulmak hiç de zor olmayacaktır.

Çalışmamızın buraya kadarki bölümünde takısız ad tamlaması sorunu ve tarihi gelişimini analiz etmiş bulunmaktayız. Bundan sonraki bölümde anadili Rusça olan öğrencilere ad tamlamaları öğretiminde karşılaşılan sorunları karşıtsal dil bilim yaklaşımı ile ele alacağız. *Karşıtsal dilbilim iki ya da daha fazla dilin farklılık ve*

benzerliklerini belirlemek amacıyla karşılaştırılmasını inceleyen uygulamalı dilbilimin bir alt kuramıdır [Fisiak, 1980: 1]. Bu yaklaşım kaynak (ana) dil ile hedef (erek) dilin arasındaki biçimbirim, sözcük, söz öbeği, olmak üzere dil dizgesinin farklı seviyelerini kıyaslamaya ve sorunların sebeplerini açığa çıkarmaya yardımcı olacaktır.

Ana dili Rusça olan öğrencilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan ad tamlaması sorunlarının ilk sebebi bu başlık altında incelenen *kelime gruplarının tasnifinde ortaya çıkmaktadır* [Demir, 2007:29]. Ad tamlamaları *belirtili/belirli; belirtisiz/belirsiz; zincirleme ad tamlamaları* olarak tasnif edilmiştir. Fakat başta Gençan olmak üzere yukarıda da bahsettiğimiz dil bilgisi yazarları kaynaklarında *takısız ad tamlaması/takımı*'nı da bu tasnife dâhil ederek iki eksiz adla kurulan birliklerin Türkçede geçmişten beri var olduğunu *ötüken yış, kömür tag, tabgaç kagan* Hatipoğlu [1972: 18-20], Adams [1981-79: 33-34], Şirin User [2012: 259-260] örnekleriyle göstererek böyle kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

İkinci sebep ise dil yapılarının farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Yabancı dil öğreniminde ana dilin önemi çok büyüktür. Dil bilinci anadil aracılığıyla kazanılır, bir dil bilinci olmadan yabancı dil öğrenmek devamında başarısızlık getirecektir. Yabancı dil öğrenen kişi bilinçli ya da bilinçsiz olarak öğrenmek üzere olduğu hedef dildeki verileri alır, anadilde edindiği alışkanlıklar doğrultusunda analiz eder ve çıkan yeni bilgileri sentezleyerek öğrenme sürecini tamamlamış olur. Hedef dildeki veriler, anadilde de mevcutsa öğrenme süreci hızlanacak aksi takdirde süreç uzayacak ve zorlaşacaktır. Türkçe ve Rusça farklı dil gruplarına mensup dillerdir. *Rusça*, Hint-Avrupa dil ailesinin (*Индоевропейская языковая семья*), Slav Dilleri grubunun (*Славянская группа*), Doğu Slav Dilleri alt grubundan (*восточная подгруппа*) gelmektedir. Türkçe ise Ural – Altay dil ailesinin (*Урало-алтайская языковая семья*), Altay Dilleri grubunun (*Алтайская группа*), Türk Dilleri alt grubundan (*Подгруппа тюркских языков*) gelmektedir. Bu sebeple iki dil arasında yapısal olarak önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar yabancı dil öğretimi ve öğreniminde bir takım sorun ve zorlukları beraberinde getirmektedir. Bahsi geçen konulara Türkçede ve Rusçada bakacak olursak;

Ad tamlamaları iki ad kökenli kelimenin yan yana gelerek yeni bir anlam meydana getirmesi ile oluşturduğu kalıplardır. Tamlayana gelen “-*ın, -in, -un, -ün, -[n]ın, -[n]in, -[n]un, -[n]ün.*” eklerine ilgi, tamlanana gelen “-*ı, -i, -u, -ü, -[s]ı, -[s]i, -[s]u, -[s]ü*” eklerine ise iyelik ekleri olarak adlandırılmaktadır” [MEB, 2007:72].

Ad	+	Ad
[Tamlayan]		[Tamlanan]
İlgi ekleri: -[n],-ın, -in, -un, ün		İyelik ekleri: -[s], -ı, -i, -u, ü

Ad tamlamaları bazı kaynaklarda *ek alışlarına göre* [Gencan,1969:101, [Karahan, 1999: 14], bazı kaynaklarda ise, *tamlayan unsurun belirlilik – belirsizlik, kalıcılık – geçicilik* [Güzel, Yıldız, Özsoy, Yontar, Tonka, 1995:182] özelliklerine göre ayrılmaktadır. *Belirtili / belirli ve belirtisiz / belirsiz sözcükleri, tamlamanın ifade ettiği anlama bakılarak seçilmiş terimlerdir* [Demir, 2007:34]. Zincirleme ve takısız sözcüklerinin ise morfolojik özelliklere, ek alışlarına bakılarak seçilmiş olduğunu söyleyebiliriz.

Belirtili / belirli ad tamlaması: “Tamlayanı belirli, fakat geçici olan yani tamlanan unsurun bir bakıma niteleyici bir fonksiyon icra etmediği ad tamlaması” Güzel, Yıldız, Özsoy, Yontar, Tonka, 1995:182] veya “hem tamlayanın hem de tamlananın ek aldığı ad tamlaması olarak tanımlanmaktadır”[Demir, 2007:34]. Bu tür tamlamaların varlığını bütün dil bilgisi yazarları kabul etmektedir. Bazı kaynaklarda bu tamlamalar belirtili / belirli “ad tamlaması” veya “isim tamlaması”[Karahan, 1999:13], bazı kaynaklarda “ad takım”[Gencan, 2001:185], bazılarında ise “iyelik ardılı”[Adalı,1979:70] olarak adlandırılmaktadırlar. S. S. Mayzel, 1944 yılında yaptığı “*Изафет в турском* [Türk Dilinde İzâfet]” başlıklı doktora tezinde belirtili isim tamlamasına “birinci nev’i izâfet” [Mayzel 58] adını vermiştir.

“*Sınıf-ın tahta-sı, ev-in kapı-sı, okul-un müdür-ü, devlet-in başkan-ı, Ahmet-in telefon-u*” örnekleri gösterilebilir.

Belirtisiz / belirsiz ad tamlaması: Tamlayanın ek almadığı, tamlananın ise iyelik eklerinden birini aldığı tamlamalara denir. Bu türün varlığı da bütün dilbilgisi

yazarları tarafından kabul edilir. Bu tamlamalar için de yukarıda belirttiğimiz kaynaklarda çeşitli tanımlamalar kullanılmaktadır.

“*Sınıf tahta-sı, ev kapı-sı, okul müdür-ü, devlet başkan-ı*” örnekleri verilebilir.

Zincirleme ad tamlaması: Dil bilgisi kitaplarının çoğunda “zincirleme ad tamlaması” terimiyle karşılanan bu tamlama türü; en az üç sözcüğün yan yana gelerek oluşturdukları tamlamalardır şeklinde tanımlanmaktadır. Tamlamalar belirtili, belirtisiz veya takısız isim tamlamasının başka bir isimle birleşmesiyle veya belirtilen tamlamaların yine aynı türden başka bir tamlama ile birleşmesi ile meydana gelebilir.

“*Sınıf-ın tahta-sı-nın ren[k-g]-i, ev-in kapı-sı-nın kol-u, devlet-in başkan-ı-nın koruma-sı*” örnekleri verilebilir

Takısız ad tamlaması: Tamlamayı oluşturan iki sözcüğün de isim olması ve ek almaması sebebi ile takısız ad takımı olarak adlandırılır. Bu tür kelime grupları, eski dil bilgisi kitaplarında *izafet-i beyaniyye* ve *izâfet-i teşbihiiyye* adıyla *izâfet* [Demir,2007:29] konusunda ele alınıp incelenmiştir Yeni dil bilgisi kitaplarında bu türün ad tamlaması mı, sıfat tamlaması mı olduğu tartışma konusu olmuştur ve birlik sağlanamamıştır. Tartışma üzerine yukarıda detaylı bilgi verilmiştir.

Ad tamlamaları Rusçada *Roditel’nyy Podej* (Родительный падеж) ekleri yardımıyla yapılmaktadır. *Roditel’nyy Podeji* Bostancı ismin –in hali olarak tamınlar [Bostancı, 2014:18]. Ölçüye tabi olan maddeleri belirtir: *бутылка молока, килограмм сахара, ломоть хлеба*; hareketin nesnesini ifade eder: *защита отечества*; bir belirtinin taşıyıcısı ile olan ilişkisi: *мужество солдата*; birleşik yüklemın isim bölümü görevinde kullanılır: *он был нрава тихого*; hareketin uarıcısını gösterir: *выступление докладчика*; nesnelerin mukayesende kullanılır *мой брат старше меня*; korkulan, kaçınılan, mahrum kalınan nesneyi ifade eder: *бояться собоки, избегать опасности*; istek, dilek, amaç, başarı ifadelerinde: *желать лучшего, достигать цели, добиваться истины*; değer, önem, fiyat, liyakat ifadelerinde: *стоинть внимания, достойный похвалы*; sayılarla, azlık - çokluk bildiren ifadelerle: *четыре брата, мало времени*; yokluk bildiren durumlarda: *его нет дома, у нее не было денег*; olumsuzluk durumlarında: *я не понял вопроса*; iki nesnenin bir biri ile olan ilişkisini, sahipliğini gösterirken: *автор*

романа, хозяин квартиры, директор завода, командир полка, ножка стола, крыша дома, рукава платья, дочка капитана kullanılır.

TABLO 1.

Мужской род [Erkek cins]	-А, -[Я]	<i>Студента</i> <i>Брата</i>
Женский род [Dişi cins]	-Ы, - [И]	<i>Студентки</i> <i>Книги</i>
Средний род [Orta cins]	-А, -[Я]	<i>Окна</i> <i>моря</i>

Yukarıda kullanım alanlarını detaylıca aktardığımız *Roditel'nyu Podej* in tamlayan rolündeki ekleri Türkçedeki ilgi eklerine denk gelmektedir. Bu ekler yardımıyla Türkçede de olduğu gibi ad tamlamaları kurulur. Bu durum ad tamlamasının bütün türleri için geçerli değildir. Belirtili tür tamlamalar ad tamlaması olarak kurulurken, belirtisiz tamlamalar ve takısız tamlamalar ad tamlaması değil sıfat tamlaması olarak kurulur.

Belirtili ad tamlaması

- Yüzbaşının kızı – *дочка капитана* [ad tamlaması]
- Masanın lambası – *лампа стола* [ad tamlaması]
- Kapının kilidi – *замок двери* [ad tamlaması]

Belirtisiz ad tamlaması

- Yüzbaşı kızı – *Капитанская дочка* [sıfat tamlaması]
- Masa lambası – *стольная лампа* [sıfat tamlaması]
- Kapı kilidi – *дверной замок* [sıfat tamlaması]

Takısız ad tamlaması

- Altın yüzük – *золотое кольцо* [sıfat tamlaması]
- Taş köprü – *каменный мост* [sıfat tamlaması]
- keten – gömlek – *льняная рубашка* [sıfat tamlaması]

Zincirleme ad tamlaması [sadece belirtili ad tamlamaları ile kurulan zincirleme ad tamlamaları – ad tamlaması biçimindedir, diğer türlerin oluşturdukları sıfat tamlamasıdır]

- Yüzbaşının kızının elbisesi – *платье дочери капитаны* [ad tamlaması]
- Yüzbaşının kızının elbisesi – *платье дочери капитаны* [sıfat tamlaması]

Ana dili Rusça olan öğrenciler takısız ad tamlaması ve belirtisiz ad tamlamasının, iki ad unsurunun yan yana gelerek tamlayan – tamlanan ilişkisi içinde bir birini niteleyerek ad tamlamaları oluşturması mantığına uymadığını düşünmekte, mantık oturtamamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi sırasında öğrenciler, belirtili ad tamlaması dışındaki tamlamaların Rusçadaki karşılığının ad tamlaması değil sıfat tamlaması olması sebebiyle bir takım sorunlar yaşamaktadır.

Sonuç olarak Türkçede takısız ad tamlaması geçmişten günümüze kadar devam ettiğini, konu üzerine çeşitli çalışmalar yapılsa da henüz bir netliğe kavuşmadığını söyleyebiliriz. Araştırmacı ve kaynaklar arasındaki görüş farklılıkları yabancılara Türkçe öğretiminde bir takım sorunlara sebep olmaktadır. Ana dili Rusça olan öğrencilere Türkçe öğretiminde karşılaşılan ad tamlaması sorunlarının ilk sebebi ad tamlamalarının tasnifinden kaynaklanmaktadır. Bazı araştırmacılar takısız ad tamlamasını tasnife dâhil etmezken, bazı araştırmacılar bu tür yapıların geçmişten beri var olduğunu ve tasnife dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. İkinci sebep ise, diller arasındaki yapısal farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Rusça ve Türkçe farklı dil ailelerine mensup dillerdir ve aralarında önemli ölçüde yapısal farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum beraberinde bir takım zorluklar getirmektedir. Türkçede ad tamlamaları tamlayan ve tamlanana eklenen ilgi ve iyelik ekleri yardımıyla yapılmaktadır. Türkçedeki ilgi [*n*] *-in, -in, un, -ün* ekleri Rusçadaki *Roditel'ny Podaj* in tamlayan rolündeki eklerine denk gelmektedir. Bu ekler aracılığıyla kelimeler arasındaki sahiplik bağlantısı gösterilmekte ve ad tamlamaları kurulmaktadır. Bu durum ad tamlamasının bütün türleri için geçerli değildir. Belirtili ad tamlaması dışındaki tamlamaların Rusçadaki karşılığının ad tamlaması değil sıfat tamlaması olduğu görülmektedir. Bu durum Türkçe ve Rusça arasında yapısal olarak önemli farklılıklar olmasından

кайнарланмактадир. Buna ek olarak öğrencilerin bahsi geçen konuları hedef dil ve ana dilde kıyaslayarak yanlış çözümlene yapması, farklı dil bilgisi konuları olduğunu düşünmesi sonucu meydana gelmektedir. Bu bağlamda eğitim faaliyetleri hem belletenler hem de öğrenenler için zorlaşmakta, süreç uzamaktadır.

Литература

1. *Адамс Б.С.* Особенность изафета в Орхонских надписях. Тдай-Беллетен. 1981. 33– 38 с.
2. *Адалы О.* Морфема в Турецком языке. Анкара. ТЛО. 1979. 117 с.
3. *Атабай Н., Озел С., Кутлук И.* Типы слов. Стамбул. Изд. Папатья. 2003. 129 с.
4. *Балджы Е.* Изафеты - проблема определительных словосочетаний имен существительных. Современный турецкий язык. Но.92. 1995. С. 2– 5.
5. *Болулу О.* На турецком языке есть безаффиксный изафет. Анкара. Современный турецкий язык. Но. 88. 1995. С. 33– 36.
6. *Бостанджы Э.* Техники экзамена ТИЯ по русскому языку. Анкара. Каппадокия. 2014. 800 с.
7. *Чам Онерен А.* Определительные словосочетания имен существительных. Анкара. Современный турецкий язык [декабрь]. 1995. С. 20–23.
8. *Чам Онерен.* Безаффиксный изафет. Современный турецкий язык. [Декабрь]. 1995. С. 20– 33.
9. *Денй Ж.* Грамматика Турецкого языка. Перевод. Элёве А. У., 1947. Стамбул. МОУР изд. 1941. 727 с.
10. *Демир ДЖ.* Проблема изучения безаффиксного изафета на турецком языке. Журнал исследований турецкий мир Эгейского университета. Но. 7/1. 2007. С. 21– 54.
11. *Эмре А. ДЖ.* Грамматика турецкого языка. ТЛО. 1945.
12. *Эрйшар С.* Неопределительные словосочетания. Анкара. Современный турецкий язык. Но. 85. 1995. С. 30– 31.

13. *Фисиак Ж.* Теоретические вопросы в контрастивной лингвистике. Амстердам. Бенжаминс. 1980. С. 1.
14. *Генджан Т. Н.* Вопросы языкознания II. Турецкий язык [Июнь]. 1969. С. 231–235.
15. *Гювенли М.* Проблема Неопределительных словосочетаний имен существительных. Турецкий язык [Март]. 1969. С. 835–836.
16. *Хатиноглу В.* Синтаксис турецкого языка. Анкара. ТЛО. 1972. С. 19–20.
17. *Хатиноглу В.* Вопрос о нашем языке. Турецкий язык [сентябрь]. 1954. С. 715–719.
18. *Харут С.* Анкара. Современный турецкий язык, Но. 57. 1992.
19. *Кахраман Т.* Проблема определительных словосочетания. Анкара. Современный турецкий язык [сентябрь]. 1995. С. 17–19.
20. *Кахраман Т.* Грамматика современного турецкого языка. Анкара. 1995. 267 с.
21. *Камадан М.* Проблема грамматики в начальном образовании. Турецкий язык [сентябрь]. 1969. С. 746–751.
22. *Карахан Л.* Синтаксис на турецком языке, Анкара, Акчаг. 1999. 192 с.
23. *Коркмаз Z.* Грамматика турецкого языка. Анкара: Институт турецкого языка. 2003. 192 с.
24. *Кьюкей М.* Синтаксис турецкого языка. Анкара. 1975. 116 с.
25. *Культура С.* Синтаксис Турецкого языка. Стамбул. Изд-Симург. 2009.
26. *Майзель С. С.* Изафет в турецком языке, Введение. Абдулкадир И., Анкара, Тдай-Беллетен. 1958. С. 279-313.
27. МОТР. Учебник по турецкому языку. Стамбул. Изд. Министерство образования турецкой республики.
28. *Шимшек Р.* Турецкий синтаксис. Трабзон. Собственная публикация. 1978. 453 с.
29. *Ширин У. Х.* Примеры политических и военных терминов в древнетюркских надписях. Билиг, Но. 60.2012. С. 257–272.

30. *Тюрксевен А.* Может ли определительные словосочетания - 1. Анкара. Современный турецкий язык [Июль-Август]. 1994. 88 с.

31. *Тюрксевен А.* Может ли определительные словосочетания - 2. Анкара. Современный турецкий язык [Июль]. 1994. С. 43– 45.

32. *Явуз М. А.* Проблема классификации именно-качественных слов в турецком языке. XIII. Документы Лингвистического конгресса. Подготовлено Сумру Озсой-Эзером Э. Тайланом. Стамбул: универ. Богазичи. Изд. 2000. С.93–98.

33. *Зюльфикар Н.* Турецкий язык [Июль]. 1995. С.781 – 788.

References

1. Adams, B. S. (1981). *A Feature of the Izafet in the Orhon Inscriptions*. TDAY-Belleten. Pp. 33– 38.

2. Adalı, O.(1979). *Türkiye Türkçesindeki Biçimbirimler*. Ankara. TDK Yayınları. 117 p.

3. Atabay, N., Özel, S., Kutluk, İ. (2003). *Sözcük Türleri*. İstanbul. Papatya Yayınları. 129 p.

4. Balcı, T. (1995). *Ad Takımı - Sıfat Takımı Sorunu*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili. Nr.92. Pp. 5– 7.

5. Bolulu, O. (1995). *Türkçede Takısız Ad Tamlaması Vardır*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili. Nr. 88. Pp. 33– 36.

6. Bostancı, E. (2014). *Rusca YDS Sınav Teknikleri*. Ankkara. Kapodokya. 800 p.

7. Çam Öneren, A. (1995). *Ah Şu Takısız Tamlamalar*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili [Aralık]. Pp. 20– 23.

8. Deny, J. (1941). *Türk Dili Grameri Osmanlı Türkçesi*. Çeviren. Elöve A. U., 1947. İstanbul: MEB Yayınları. 727 p.

9. Demir, C. (2007). Türkiye Türkçesi Gramerlerinde İsim Tamlaması Sorunu ve Bir Tasnif Denemesi. İzmir. Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies. Vol.7. No 1. Pp. 27– 54.

10. Emre, A. C. (1945). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul. TDK yayınları.

11. Eryaşar, S. (1995). *Takısız Ad Tamlaması*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili. Vol .85. Pp. 30– 31.
12. Fisiak, J. (1980). *Theoretical Issues in Contrastive Linguistics*. Amsterdam: Benjamins. P. 1.
13. Gencan, T. N. (1969). *Dilbilgisi Sorunları II*. Türk Dili [Haziran]. Pp. 231 – 235.
14. Güvenli, M. (1969). Takısız Tamlamalar Sorunu. Türk Dili [Mart]. Pp. 835– 836.
15. Güvenli, M. (1970). *Neden Ad Takımı Değil de Sıfat Takımı*. Türk Dili. [Ağustos]. Pp. 417– 418.
16. Hatipoğlu, V. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara. TDK Yayınları. Pp. 19– 20.
17. Hatipoğlu, V. (1954). *Dilimizin Bir Meselesi*. Türk Dili [Eylül]. Pp. 715– 719.
18. Harut, S. (1992). *Türkçede Takısız Tamlama Yanılgısı*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili, Vol. 57
19. Kahraman, T. (1995). *Takısız Ad Takımı Sorunu*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili [Eylül]. Pp. 17– 19.
20. Kahraman, T. (1996). *Çağdaş Türkiye Türkçesinin Dilbilgisi*. Ankara. 267 p.
21. Kamadan, M. (1969). *İlköđretimde Dilbilgisi Sorunu*. Türk Dili [Eylül]. Pp. 746– 751.
22. Karahan, L. (1999). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara, Akçađ Yay. 192 p.
23. Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. 192 p.
24. Kükey, M. (1975). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara. 116 p.
25. Kültüral, Z. (2009). *Türkiye Türkçesinin Cümle Bilgisi*. İstanbul. Simurg Yay.
26. Mayzel, S. S. (1958). *Türk Dilinde İzafet, Tanıtma*. Abdülkadir İ., Ankara, TDAY- Belleten. Pp. 279– 313.

27. MEB. (2007). *Dil ve Anlatım Ders Kitabı*. İstanbul: MEB yayınları.
28. Şimşek, R. (1987). *Türkçe Sözdizimi*. Trabzon. Kendi yayın. 453 p.
29. Şirin, U. H. (2012). *Eski Türk Yazıtlarında Politik ve Askerî Terimlerden Örnekler*. Bilig, Vol. 60. Pp. 257– 272.
30. Türkseven, A. (1994). *Takısız Ad Takımı Olabilir mi ?-1*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili [Temmuz-Ağustos]. 88 p.
31. Türkseven, A. (1995). *Takısız Ad Takımı Olabilir mi ?-2*. Ankara. Dil Derneği Yayınları. Çağdaş Türk Dili [Haziran]. Pp. 43– 45.
32. Yavuz, M. A. (2000). *Türkçede Ad-Niteleyici Sözcüklerin Sınıflandırma Sorunu. XIII. Dilbilim Kurultay Bildirileri*. Hazırlayan Sumru Özsoy-Eser E. Taylan]. İstanbul: Boğaziçi Üni. Yay. Pp. 93– 98.
33. Zülfikar, H. (1995). *Takısız Ad Tamlaması Sorunu*. Türk Dili [Temmuz]. Pp. 781 – 788.

Автор публикации

*Дурду Бидеркесен –
Ассистент
Казанский федеральный университет
E-mail: durdubiderkesen@gmail.com*

Author of the publication

*Durdu Biderkesen –
Assistant
Kazan Federal University
E-mail: durdubiderkesen@gmail.com*

**Поступила в редакцию 07.05.2019.
Принята к публикации 24.05.2019.**

УДК 811.161.1

**ЦЕЛИ И МОТИВАЦИЯ СТУДЕНТОВ С РУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ
НАСЛЕДИЕМ ПРИ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА**

Ю. Тайтус

julia.titus@yale.edu

Йельский университет, Нью-Хейвен, США

Аннотация. Эта статья посвящена специфике целей и мотивации студентов с унаследованным языком при изучении языка семейного наследия. Проведено сравнение Казанский лингвистический журнал, 2019, том 2, № 2